

Cronica lui Azarie

Cronica lui Azarie cuprinde istoria Moldovei între anii 1551 (domnia lui Ștefan, fiul lui Petru Rareș) și 1574, urcarea în scaun a lui Petru Șchiopul. Ea formează continuarea cronicii lui Macarie în forma completă, care merge până la 1551. A fost publicată, după unicul manuscris cunoscut, de doi editori aproape în același timp: slavistul român I. Bogdan și de istoricul rus A. I. Iațimirski.

Despre autorul cronicii nu știm nimic altceva decât ceea ce spune el însuși în cronică, adică foarte puțin. El declară că a fost „cel mai mic ucenic” al lui Macarie episcop de Roman, pentru care arată o mare venerație. Azarie, după cum arată numele său monahal, era călugăr.

El scrie din porunca lui Petre Șchiopul domnul Moldovei, a marelui său logofăt, Ioan Golăi, și a mitropolitului Anastasie al Moldovei. Și aceasta cronică este oficială, ca și acelea ale lui Macarie și Eftimie. Azarie continuă cronică de Macarie, și anume forma completă până la 1551 și se deosebește ca tendințe de cronică de Eftimie, cronicarul oficial al lui Alexandru Lapușneanu. Pe când acesta se arată dușman al lui Ștefan Rareș și îndreptățește uciderea lui de către boieri, Azarie dimpotrivă, spune că Ștefan domnea „în chip binecinstitor” și boierii care l-au ucis „s-au ridicat în chip tâlhăresc asupra voievodului”.

Azarie afirmă că nu a folosit nici un fel de izvoare pentru scrierea cronicii lui: „Cer și iertare, spune el, dacă pentru trecerea vremii îndelungate, nu voi scoate din uitare unele dintre acestea.....sau altele care s-au întâmplat și nu voi aminti unele lucruri”, ceea ce dovedește că se întemeia exclusiv pe memorie. Pe de altă parte o serie de date greșite din cronică arată că scriitorul nu avea la îndemână texte contemporane. Astfel el pune răscoala boierilor împotriva lui Despot Vodă în 1565, în loc de 1563, întoarcerea în scaun a lui Alexandru Lapușneanu în 1565 în loc de 1564.

Pe lângă folosirea servilă a modelului literar, care adumbrește realitățile istoriei moldovenești, valoarea istorică a cronicii lui Azarie este scăzută și prin faptul că avem de-a face cu o cronică oficială de comandă. Petru Șchiopul, domnul care a comandat cronică este arătat ca un perfect tip de stăpânitor după legile divine și

iubitor al țării,cu toate calitățile.În schimb,adversarul său, eroicul luptător împotriva turcilor,apărătorul libertății Moldovei, Ioan Voda cel Cumplit, este închipuit ca o fiară setoasă de bani si sânge.

Traducere:

Pînă aici a ajuns împletirea ritoricească a părintelui Macarie. Începem deci și noi, cel care am fost cel mai mic ucenic al lui, Azarie.

Acest sfînt răposat părinte,începînd de la moartea lui Ștefan voievod cel Bătrîn si cel Viteaz,a împodobit pînă acum în cuvintele meșteșugite povestirea despre domnii cei care au fost înainte de noi și a celor care au ajuns pînă la noi,alcatuire din porunca lui Petru voievod cel Batrîn, care a fost ca un izvor de adevăr, revărsînd un râu de apă gîndirii și adăpînd inimile noastre cu înțelepciune,pe care totuși nu am gustat-o pînă la săturare.Cu atît mai mult deci și noi, fii lui cei mai mici,ne silim să călcăm mai departe pe urmele lui și sa împlinim porunca domnească a lui Petru numit al doilea,donul binecinstitor și cu voia și binecuvîntareapreasfințitului mitropolit chiar Anastasie, și cu mijloacele marelui logofăt Ioan Golăi. De aceea cer și iertare, dacă pentru trecerea vremii îndelungate, nu voi scoate din uitare unele dintre acestea din cursul anilor solari sau altele care s-au întîmplat și nu voi aminti unele lucruri.

Eu, deci, după cît îmi este cu putință,voi incepe mai departe despre Ștefan voievod, despre care s-a spus înainte și voi ispravi să împletesc cuvîntul povestirii despre dînsul, de unde a încetat și pînă acum.

Pe cînd Ștefan cel Viteaz petrecea in chip binecinstitor,domnea și întocmea toate, dușmanul cel viclean nu a mai răbdat îndelung rîvna cea buna, ci a vîrât ură in boierii lui cei mari, care fuseseră cinstiți de dînsul cu binefaceri. Și ce s-a întamplat deci? Așadar boierii mai înainte ziși care l-au părăsit, adică pribegii, au trimis de de la Iași scrisoarea tainica către sfetnicii Moldovei cei dintâi, ca să fure cu înșelaciune mințile lor slabe.- Vreți oare puterea Moldovei?- spuneau ei,-Ștefan cel cu mâinile tari, este împins de tinerețea lui și are de gînd să se ridice în chip barbar împotriva voastra și să închine țara turcilor, în același chip ca și fratele său , Iliăș-. Și vai,câte faci, tu zavistie. S-au ridicat în chip tâlhăresc asupra voievodului și a fost tăiat în chip vrednic de mila ,sub cort,vai ca pe un miel, la podul de la Țuțora care este la Prut. Altceva n-a spus nimic, decît aceste cuvinte – o,săracă dreptate, pe tine te plîng și de tine suspin, caci tu ai pierit și ai murit înainte de mine - . Si zăcea pe pămînt acoperit de sânge, cursul anilor fiind atunci 1552, luna septembrie. Acesta a domnit un an și patru luni. Și astfel s-a sfârșit acest domn viteaz.

VIATA DE LICEU

se traieste o singura data!